

# ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.



VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II. ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 Kč.

ROČNÍK XIII.

V PRAZE, V LEDNU 1931.

ČÍSLO 1.

U-10.8

Dr. Jaroslav Heinitz:

## Do nového roku.

Uplynul opět rok, aniž jsme se dočkali toho, po čem od vzniku našeho státu toužíme — nového notářského řádu.

Nynější stav, za něhož pro nové poměry způsobené vznikem nového státu, platí velmi staré normy formálního práva, poskytují pozornému právníku zajímavý obraz boje, který svádí kypící život se zastaralými předpisy právními, v němž domáhá se život změn strnulých forem, poměrům neodpovídajících a v němž užívá válečné lsti, a snaží se obeplouti úskalí zbytečně přísného formalismu; z druhé strany vidíme však, jak život sám vyhledává mnohdy přísnějších právních forem tam, kde by jinak stačily volnější mírnější právní formy, kde však zajištění a bezpečnost přichází více v úvahu.

Nynější doba poskytuje v oboru formálního práva notářského školní příklad toho, jak právní zákonná norma se rodí, vzniká a vynucována jest skutečnými poměry.

Tyto nedostatky starých předpisů notářského řádu mají jinou intenzitu na venkově, jinou ve střediscích obchodních a průmyslových; o místech venkovských, kde veškerý život jest reglementován podrobnými předpisy materiálního práva, není touha po změně formálně právních základů instituce notářské tak živá a nedočkavá, jako v obchodních a průmyslových střediscích, kde sbíhají se nitky styků mezinárodních a kde denně naráží se na překážky způsobené ztrnulostí starého řádu notářského.

Notářství jest instituce staletou tradicí vytvořená, spočívající na nejširším základě všeobecné důvěry k osobě notáře. Jméno notář má mezinárodní, dobrý kurs světový, a notářský stav jest si toho postavení svého dobře vědom, jakož i povinností se stavem tím souvisejících. Pozorujeme-li instituci notářskou v různých zemích evropských i mimoevropských, všude najdeme, že jedná se o instituci, která jest vyhovena značnou dávkou veřejné důvěry jako orgán pro osvěcování pravdy.

Notářství jest v různých zemích různě uspořádáno, a slouží určitým konkrétním potřebám obyvatelstva, ale vedle této své funkce, abych tak řekl regionální, může každé notářství fungovati jako osvědčovací orgán pro obchodní styky mezi státy. Následkem

toho přestala býti úprava notářství, záležitostí pouze stavu notářského, a stala se důležitou otázkou státní správy, která při úpravě notářství musí přihlížeti k oběma stránkám notářství totiž, sloužití místním potřebám obyvatelstva a zprostředkovati styky mezinárodní. Téměř všude jest však instituce ta uznávána, správně oceňována, a těší se důvěře a vážnosti. Rád bych se dotkl ještě oné dvojí stránky notářství, nazveme ji »místní a mezinárodní«. Každé notářství v republice Československé slouží určitému okruhu místních potřeb a zájmů, ale každé funguje takéž jako zprostředkovatel mezinárodní cirkulace směnky. Notářství sloužící místním potřebám konkuruje na Slovensku a Podkarpatské Rusi s institucí t. zv. »obecních notářů« a bude v této příčině nutno v zájmu unifikace a jednotného vybudování instituce notářské změnití titul »obecních notářů« a odnati jim agendy čistě notářské; nutno postupovati s rozhodností, avšak s ohledem na práva nabytá, a bude nutno postupně do vyměření rušiti místa notářů obecních, a obsazovati místa obecních úředníků s jiným titulem.

Každé notářství v naší republice pokud jest ve středisku obchodním či průmyslovém, vykonává zároveň funkci zprostředkující styk mezinárodní. Jest zřejmo, že čím více se poválečné hospodářství upravuje a navazují styky mezinárodní, že tím častěji přichází notář v úvahu jako zprostředkovatel těchto hospodářských styků. A jako se ukazuje, že hospodářské styky čím dále tím méně dají se poutati na hranice státu, a že hospodářské styky ve skutečnosti vyvíjejí se bez přílišných ohledů ke státní hranici, tak také zdá se zřejmým, že notářství bude čím dále, tím více zprostředkovatelem těchto hospodářských styků mezinárodních. S tohoto hlediska bude nutno upravovati postavení notářů v jednotlivých zemích i státech. Postavení každého notáře musí býti neodvislé na všechny strany, spočívající na důvěře všeobecné, ba internacionální, vědomé si svého důležitého úkolu, a z toho plyne, že nelze jednak dopustiti zproletarisování stavu toho, a s druhé strany, že nelze připustiti, aby činnost notáře nesla se jiným směrem než jak jest notáři určen předpisy notářského řádu. Bude nutno uvážiti, zejména u nás, zda činnost notářů jest podložena dostatečnými prameny příjmovými, zaručujícími správné a důstojné vedení úřadu notářského s vyloučením všeho podnikání riskantního, a neslučitelného s vysokou úrovní tohoto důležitého úřadu. Jest s politováním konstatovati, že po dvanáctiletém životě našeho státu dosud nepodařilo se



vydati nový notářský řád, kterého jest tak nutně zapotřebí, nejen proto, že nynější notářský řád přes půl století starý má právo na to, aby byl zastaralým, ale i proto, že vznikem nového státu poměry se tak podstatně změnilly, že volají přímo po revisi řádu notářského.

Doufáme tudíž, že tento nový rok přinese nám konečně nový, moderní notářský řád nejen v zájmu stavu notářského, nýbrž i v zájmu kruhů produkčních a obchodních, a v zájmu prestiže celého státu.

Dr. Václav Svoboda:

## K otázce pojmu svatebních smluv.

Rozhodnutí nejvyššího správního soudního dvora ze dne 12. března 1930 číslo 3.798 (ve sbírce Bohuslavově uveřejněné pod číslem 5.205), upozornilo opět na nejasnou a neúplnou stylisaci § 1217 obč. zák. obsahující definici svatebních smluv.

Že ani judikát číslo 166 z roku 1905 nepřispěl k definitivnímu rozřešení této sporné otázky, jest všeobecně známo, a četná rozhodnutí nejvyššího soudu jsou toho důkazem. Zejména poslední rozhodnutí nejvyššího soudu, citované v »Právniku« sešit XX., strana 659 v článku pana notáře Kováře, jde ve svých důvodech směřujících k omezení pojmu svatebních smluv tak daleko, že poslední věta judikátu číslo 166/1905 stává se téměř zbytečnou. Judikát ten ve snaze po objektivitě praví: »Právní jednání dlužno i co do náležitosti formy notářského snisu podle pravé jeho podstaty posuzovati«. Cit rozhodnutí nejvyššího soudu z 18. I. 1930 Rv 708/29 nouští se však kasiisticky do řešení této otázky a podle rozhodovacích důvodů má se řešiti ve svatební smlouvě na příklad: »Otázka úpravy majetkových poměrů manželů pro případ rozvodu, rozluky, atd.« Nestačí tedy fakt, že snoubenci nebo manželé chtějí řešiti majetkové poměry mezi sebou po čas trvání manželství, které se uzavírá podle svého etického pojmu na celý čas života, ale je nutno podle názoru Nejvyššího soudu nastiti se do otázky úprav majetkových poměrů i pro tyto případy.

Nejvyšší soud přehlíží, že tomu, kdo se uzavírá svatební smlouvu mezi snoubenci a jejich rodiči jest velmi těžko, upozorňovati na potřebu úprav majetkových poměrů již pro případ rozvodu, rozluky a podobně. Vždyť většina snoubenců ještě dnes při uzavírání svatební smlouvy a při uzavírání manželství vůbec dívá se na svoje budoucí spojení manželské s ideálem »věrnosti až do smrti«, a nelze hrubou rukou toho, kdo majetkové poměry smluvně upravuje, postavit je před strohou a nevlídnou budoucnost možného rozvodu a rozluky a vvolávat již v tomto okamžiku duchy, které přec snažíme se při dnešním uvolnění manželského sňatku zažehnavati.

Neiv správ. dvůr soudní ve svém citovaném rozhodnutí pro své účely iistě vysoce praktické řeší si otázku pojmu svatebních smluv zcela samostatně. Uvažuje totiž, kdy podle zákona jest možno při převodu statků všeho druhu ve svatebních smlouvách použití nižších sazeb převodních. Definuje pak svatební smlouvy (nerěšně používá slov »manželské smlouvy«) takto. »Předmětem manželských smluv jest smluvní úprava majetkových poměrů provedená snoubenci nebo manžely v určité kvalifikované formě, ale, jak plyne

také z předpisu § 1 ad. d) zákona číslo 76/1871 z. z., nemohou býti předmětem jejich smlouvy trhové, směnné a podobné, uzavřené bez oně formy, byť v nich bylo vysloveno, že se uzavírají pod podmínkou, že mezi kontrahenty dojde ke sňatku. Jestliže předpis § 2 lit. a) odst. 4. zákona číslo 31 z roku 1920 zaručuje výhodu poplatkovou pro převody mezi snoubenci smlouvami manželskými (správně svatebními), podává se z toho, že podmínkou pro poskytnutí této výhody poplatkové je, aby majetko-právní smlouva mezi snoubenci uzavřena byla ve formě pro manželské smlouvy předepsané, tedy ve formě notářského spisu«.

Obě naše nejvyšší soudní stolice snaží se tedy rozřešiti otázku pojmu svatebních smluv, kteréžto správné rozřešení má význam nejen co do platnosti jich a formy nýbrž i co do úlev poplatkových.

Z judikátu číslo 166 a sice z první věty nelze apodikticky souditi, že postupní smlouvy snoubenců nebo manželů s osobami třetími, zejména s rodiči jedné nebo druhé strany, které se uzavírají pod podmínkou sňatku, nelze považovati za smlouvy svatební. Opatrná stylisace této věty a sice slova »nelze o sobě považovati« ukazují k tomu, že soudce bedlivě musí všechny okolnosti uvažovati, jedná-li se o smlouvy svatební či nikoliv.

Točí se totiž celá otázka pojmu svatebních smluv okolo předpisu § 1217 obč. zák. obč., kde slovo »vorzüglich« »imenovitě« poukazuje k tomu, že výpočet smluv svatebních v tomto řu obsažený není taxativní, nýbrž demonstrativní a že pojem smluv svatebních nutno daleko šířeji vykládati než uvádí citovaný judikát. I sám občanský zákon ve svých předpisech §§ 1246 a 1247 obsahuje ustanovení, z nichž jest patrné, že na smlouvách svatebních mohou se zúčastniti nejen snoubenci nebo manželé, nýbrž i osoby třetí a že podstatnou známkou smlouvy svatební jest s j e d n a t i m a n ž e l s k é m u s p o l e č e n s t v í m a j e t k o v ý z á k l a d. Poukazují zejména k výkladu profesora Dra Krčmáře, který ve svém systému výslovně praví: »Tak vychází na jevo z dalšího obsahu § 1217 a z některých jiných ustanovení zákonných (§§ 1246 a 1247), není definice uvedená na začátku § 1217 zcela přesná a bude smlouvy svatební vyměřiti jako smlouvy o majetku uzavřené mezi manžely, po případě osobami, které manželé státi se mají, nebo jedním z nich a osobou třetí, jejichž účelem je buď sjednání manželského společenství základ majetkový nebo opatření manželů na případ smrti nebo konečně sjednotiti po případě spořádati roztržení jmění manželů.« Dále praví na straně 43. svého systému v oddělení o právu rodinném. »Smlouvy svatební jsou smlouvami, které upravují majetkové poměry manželů. Ale nejsou to snad jen smlouvy mezi manžely mohou to býti také smlouvy mezi jedním manželem a osobou třetí. Vedle smluv v § 1217 demonstrativně vypočetných, mohou to býti i smlouvy jiné na příklad smlouva, kterou manželka se zavazuje, že na svoje potřeby bude vynakládati sama a podle okolností také smlouva, kterou manželka nebo někdo jiný manželu postupuje nemovitost za plat. Podmínkou ovšem je, že musí manželské smlouvy sledovati účel zákonem stanovený »smlouvy o majetku se zřetelem ke spojení m a n ž e l s k é m u«. Stejně jako profesor Krčmář definuje pojem smluv svatebních profesor Dr. Svoboda, rovněž tak ve svém systému prof. Mayr—Dominik.